

Ordinea și securitatea publică în contextul noului ciclu de documente de politici sectoriale

*Ianuș ERHAN,
doctor în drept, conferențiar universitar,
cercetător științific superior*

MATERIALUL ESTE ELABORAT ÎN CONTEXTEL PROIECTULUI „CAMPANIA DE INFORMARE PRIVIND OBIECTIVELE POLITICILOR DE SECURITATE ÎN REPUBLICA MOLDOVA” IMPLEMENTAT DE PLATFORMA PENTRU INIȚIATIVE DE SECURITATE ȘI APĂRARE (PISA) ȘI SUSTINUT DE CENTRUL DE LA GENEVA PENTRU GUVERNAREA SECTORULUI DE SECURITATE (DCAF), ÎN CADRUL PROIECTULUI „CONSOLIDAREA GUVERNĂRII SECTORULUI DE SECURITATE ÎN MOLDOVA”, FINANȚAT DE SUECIA.

INTRODUCERE

Documentele de politici dedicate anumitor domenii demonstrează că acestea reprezintă o prioritate pentru stat, reieșind din importanța lor, cât și impactul pe care îl au în realizarea transformărilor societale.

Ordinea și securitatea publică este unul din acestea, dat fiind faptul că reprezintă acel paravan care asigură o bună funcționare și dezvoltare a tuturor domeniilor.

La 23 iunie 2022, Consiliul European prin acordarea Republicii Moldova a statutului de țară candidat la aderarea la UE a dat start unei etape foarte importante în realizarea dezideratului de integrare europeană stabilit cu mulți ani în urmă. Totodată, acest proces care ne apropie și mai mult de valorile și standardele europene, presupune transpunerea în viață a angajamentelor asumate, cât și parcurgerea anumitor pași consecvenți.

Nu în ultimul rând, protecția spațiului comun de libertate și securitate impune ca autoritățile naționale responsabile să aibă un rol cât mai proactiv în acest sens, prin realizarea activităților și acțiunilor prescrise în documentele de politici, cât și asumarea angajamentelor determinate în cadrul amplului proces de aderare europeană a țării noastre.

La rândul său, ordinea și securitatea publică urmează să devină pilonul de bază în garantarea legalității și stabilității atât pentru cetățenii din Republica Moldova, cât și pentru cetățenii din UE, pentru a le garanta valorificarea pe deplin a libertăților de care dispun. La fel, un nivel înalt de securitate publică demonstrează credibilitatea, dedicația și profesionalismul autorităților naționale, fapt determinant pe calea integrării europene a țării noastre.

Conflictul militar din Ucraina, aflat în imediata proximitate, fluxul majorat de migranți generat, dar și incertitudinea privind soluționarea acestuia, impun revizuirea conceptelor și politicilor în vederea asigurării unui nivel înalt al climatului de siguranță publică.

În condițiile în care, tendința de schimbare și escaladare a fenomenului infracțional, a riscurilor și amenințărilor la securitatea națională, la ordinea și securitatea publică, vor rămâne și în viitor, se impune

perfecționarea sistemului de asigurare a ordinii publice, a siguranței persoanei și a securității publice. Pe de altă parte, este imperios necesară, administrarea cât mai eficientă a autorităților care asigură ordinea publică, cât și stabilirea unor proceduri clare și exacte de gestionare a situațiilor de criză în acest domeniu.

La o parte din întrebările date vine să răspundă noul ciclu de documente de politici dedicat domeniului afacerilor interne pentru anii 2022-2030, inclusiv, pe componenta de ordine și securitate publică.

DOCUMENTELE DE POLITICI ÎN DOMENIUL ORDINII ȘI SECURITĂȚII PUBLICE.

Strategia Națională de dezvoltare „Moldova Europeană 2030” (principalul document de planificare strategică al țării) pentru următoarea decadă își propune drept obiectiv de bază creșterea bunăstării, siguranței și calității vieții cetățenilor și determină „eficientizarea măsurilor de menținere și asigurare a ordinii publice și îmbunătățirea relației comunitate – poliție prin activitatea comună pentru soluționarea problemelor ce țin de infracționalitate și securitate publică” [1].

Realizarea Obiectivului general 9 (Promovarea unei societăți pașnice și sigure) vizează o paletă întreagă de activități din domeniul ordinii și securității publice, cum ar fi: reducerea violenței în societate în toate manifestările și aspectele sale, cât și reducerea vulnerabilității în fața amenințărilor și a riscurilor de orice tip.

La rândul său, Programul de activitate al Guvernului „Moldova prosperă, sigură, europeană” chiar din primele rânduri determină că „Riscurile pentru securitatea din regiune sunt mari, cu consecințe grave pentru Republica Moldova. Țara noastră este ținta unor amenințări și tentative de destabilizare fără precedent. Guvernul va prioritiza ordinea publică și siguranța cetățenilor, păstrarea stabilității și a unității țării prin politici de coeziune și o politică externă activă, precum și prin modernizarea structurilor de forță” [2].

Întru desfășurarea Programului indicat supra, în Planul de acțiuni al Guvernului pentru anul

[1] Legea nr. 315 din 17.11.2022 pentru aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova Europeană 2030”. În: Monitorul Oficial nr. 409-410 din 21.12.2022, art. 758

[2] Hotărârea Parlamentului nr. 28 din 16.02.2023 pentru aprobarea Programului de activitate al Guvernului și acordarea votului de încredere Guvernului. În: Monitorul Oficial nr. 49-52 din 17.02.2023, art. 86

2024 [3] se regăesc mai multe acțiuni dedicate domeniului dat, cum ar fi: aprobarea proiectului de lege cu privire la reorganizarea sistemului de ordine și securitate publică, care ar crește capacitatea de reacție și intervenție a Poliției, cât și adoptarea hotărârii Guvernului cu privire la consolidarea sistemului de gestionare a crizelor și rezilienței la nivel național.

Programul de ordine și securitate publică pentru anii 2022-2025 ca și o componentă a Strategiei pe domeniul afacerilor interne pentru anii 2022 – 2030 [4] urmărește „să genereze mai multă siguranță pentru oameni în toate mediile și situațiile în care își desfășoară activitățile, acasă, pe stradă, în locurile publice, în traficul rutier sau online, în orice timp de zi sau noapte”. Pentru ca acest impact să se producă, în cadrul Programului au fost proiectate intervenții, care vor avea „ca efect modernizarea și capacitarea serviciilor de ordine și securitate publică cu accente pe creșterea calității serviciilor oferite și apropierea de populație”. [5]

Pentru a nu rămâne doar o stratagemă declarativă, sunt necesari pași consecvenți și consacrați în vederea punerii în aplicare a priorităților setate și viziunilor configurate.

La moment, nu putem vorbi încă de careva rezultate majore ale implementării noului ciclu de politici publice în domeniul ordinii și securității publice, impactul urmând a fi sesizat/perceput/înțeles peste o anumită perioadă, fiind setată o evaluare intermediară și elaborarea celui de al 2-lea ciclu de planificare pentru anul 2025, iar pentru anul 2026 inițierea celei de a 2-a faze a implementării, cu evaluarea finală către anul 2030.

Însă, din evaluările curente deducem obținerea anumitor realizări importante. Astfel, au fost elaborate câteva proiecte de acte normative, în vederea asigurării îmbunătățirii și simplificării procesului evidenței automatizate a infracțiunilor și creării unui nou

mecanism unic de evidență a acțiunilor cu caracter contravențional la nivel național.

La 29.06.2022, prin Hotărârea Guvernului nr. 441 a fost aprobat Conceptul Sistemului informațional de supraveghere video portabil „Camera de corp” și Regulamentul cu privire la organizarea și funcționarea acestuia [6]. Sistemul dat permite realizarea mai multor obiective, cum ar fi: creșterea nivelului de protecție al drepturilor și libertăților cetățenilor, precum și al angajaților Poliției; sporirea nivelului de disciplină al angajaților Poliției și al cetățenilor; sporirea transparenței; prevenirea și reducerea corupției.

O altă realizare este crearea Punctului Național de contact pentru Arme și muniții, constituirea căruia, conform recomandărilor Comisiei Europene, implică, în principal, instituționalizarea conceptului și dezvoltarea unui sistem de gestionare a datelor privind armele de foc traficate sau deținute ilegal.

Un alt rezultat îl constituie punerea în aplicare a Hotărârii Guvernului nr. 882 din 14.12.2022 pentru aprobarea Conceptului Sistemului informațional „Recrutarea și evaluarea resurselor umane în sistemul afacerilor interne”, [7] care are ca și scop renovarea sistemului de recrutare și selecție, prin introducerea unui nou mecanism de recrutare, selecție și promovare, bazat pe merit, competitiv și transparent.

O realizare pe care o considerăm importantă este reanimarea activității Consiliilor de siguranță comunitară, fiind o platformă în care Poliția și autoritățile publice locale cooperează pentru a soluționa împreună problemele de siguranță publică specifice pentru fiecare comunitate.

Totodată, ca și activități nerealizate sunt cele care vizează reorganizarea unor structuri de ordine și securitate publică; dezvoltarea și implementarea Conceptului „Police Intelligent Car”; asigurarea comunicării eficiente a serviciilor de ordine și securitate publică cu instituțiile media și societatea civilă; elaborarea criteriilor de performanță pentru activitatea

[3] Hotărârea Guvernului nr. 887 din 22.11.2023 cu privire la aprobarea Planului de acțiuni al Guvernului pentru anul 2024. În: Monitorul Oficial nr. 515-518 din 30.12.2023, art. 1273

[4] Hotărârea Guvernului nr. 658 din 23.09.2022 cu privire la aprobarea Strategiei de dezvoltare a domeniului afacerilor interne pentru anii 2022-2030. În: Monitorul Oficial nr. 334-341 din 28.10.2022, art. 797

[5] Hotărârea Guvernului nr. 913 din 21.12.2022 cu privire la aprobarea Programului de ordine și securitate publică pentru anii 2022 – 2025. În: Monitorul Oficial nr. 75-78 din 07.03.2022, art. 147

[6] Nota de activitate a Ministerului Afacerilor Interne pentru anul 2022, Chișinău, 2023, pag. 11

[7] Hotărârea Guvernului nr. 882 din 14.12.2022 pentru aprobarea Conceptului Sistemului informațional „Recrutarea și evaluarea resurselor umane în sistemul afacerilor interne” și a Regulamentului cu privire la organizarea și funcționarea Sistemului informațional „Recrutarea și evaluarea resurselor umane în sistemul afacerilor interne”. În: Monitorul Oficial nr. 39-41 din 10.02.2023, art. 82

polițienească comunitară cât și extinderea aplicării conceptului dat; elaborarea conceptului de intervenție integrată a forțelor la evenimente publice.

Un alt document de politici aprobat recent, Strategia de securitate națională [8] tratează domeniul ordinii și securității publice ca o parte a conceptului general de securitate națională, stabilind un cadru de planificare pentru următorii șase ani, cu identificarea a 13 direcții de acțiune pentru realizarea ordinii și securității publice.

Aceste direcții de acțiune se referă la: reformarea instituțiilor de aplicare a legii; armonizarea legislativă cu normele europene și creșterea capacității instituțiilor din sistemul de ordine publică, cât și integrarea deplină în mecanismele și inițiativele de securitate și de ordine publică ale UE; dar și la alocarea resurselor sau la creșterea culturii de securitate prin informarea și educația cetățenilor, care sunt necesare pentru prevenirea și combaterea criminalității organizate, a corupției și a crimelor cibernetice [9].

Strategia identifică lipsa unui sistem integrat de gestionare a crizelor și de avertizare timpurie a populației ca vulnerabilitate pentru securitatea națională și pune accentul pe necesitatea unei abordări anticipative și integrate pentru protejarea cetățenilor.

În acest context, lipsa unui mecanism de gestionare integrată a crizelor în domeniul ordinii și securității publice reprezintă o vulnerabilitate la adresa securității naționale, mai ales, în contextul crizelor succesive care au afectat Republica Moldova, fiind menționată necesitatea creării și dezvoltării acestuia.

Întru realizarea constatării indicate prin Planul național de acțiuni pentru aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană pe anii 2024-2027, [10] în Capitolul 24 „Justiție, libertate și securitate” este stabilită acțiunea nr. 46 „Elaborarea Conceptului privind locul și rolul Ministerului Afacerilor Interne în Sistemul de management al crizelor și efectuarea unei

[8] Hotărârea Parlamentului nr. 391 din 15.12.2023 privind aprobarea Strategiei securității naționale a Republicii Moldova. În: Monitorul Oficial nr. 17-19 din 17.01.2024, art. 28

[9] Natalia Albu, Nicolae Arnaut, Sergiu Bozianu ș.a., Guvernarea sectorului de securitate în Moldova: Raport independent, Chișinău, 2024, pag. 114-115

[10] Hotărârea Guvernului nr. 829 din 27.10.2023 cu privire la aprobarea Planului național de acțiuni pentru aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană pe anii 2024-2027. În: Monitorul Oficial nr. 422-425 din 10.11.2023, art. 1020

evaluări privind capacitatea de răspuns a autorităților administrației publice”. Totodată, prin documentele de planificare internă ale MAI, ulterior acestui studiu va fi elaborată o Hotărâre de Guvern privind sistemul de management al crizelor, cu determinarea la nivel normativ a competențelor și acțiunilor dedicate în acest sens.

Una dintre cele mai mari provocări la adresa ordinii și securității publice din ultimii ani a fost fenomenul migrațional în creștere generat de conflictul militar din statul vecin. De exemplu, necesitatea introducerii unor noi contravenții în legislația națională a fost dictată de anumite încălcări ce au apărut în societate, în special, ca și rezultat al fenomenului dat, care a creat un exod al ilegalităților bazat pe intenția de „a profita” de situația creată și a obține anumite beneficii necuvenite.

Astfel, Codul contravențional [11] a fost completat cu anumite articole ce stabilesc contravenții noi, cum ar fi:

- articolul 3274 (comercializarea ilegală a bunurilor care constituie ajutoare umanitare);
- art. 3551 (cerșitul însoțit de simularea unei dizabilități sau prezentarea de date false referitoare la starea de sănătate) – în anul 2022 fiind depistate 45 contravenții, iar în anul 2023, 53 de contravenții;
- art. 3655 (încălcarea drepturilor cetățenilor prin răspândirea atributelor și simbolurilor general cunoscute ce sunt utilizate în contextul unor acțiuni de agresiune militară, crime de război sau crime împotriva umanității, precum și al propagandei sau glorificării acestor acțiuni), în anul 2022, fiind depistat 235 contravenții, iar în anul 2023 au fost constatate 139 de contravenții.

Ce ține de noțiunea de „criza în domeniul ordinii și securității publice”, înțelegem acea situație care prin natură, complexitate, amploare și intensitate, amenință sau pune în pericol viața și sănătatea populației, mediul, patrimoniul public și privat și face necesară adoptarea măsurilor specifice prevăzute de legislația în vigoare, prin acțiunea integrată a autorităților statului competente în domeniu.

La fel, definită prin prisma deciziilor, criza este o situație în care sunt amenințate obiectivele principale, timpul de reacție este limitat, iar factorii de decizie sunt luați de cele mai multe ori prin surprindere de derularea evenimentelor.

[11] Codul Contravențional al Republicii Moldova, Legea nr. 218 din 24.10.2008, republicat în Monitorul Oficial nr. 78-84 din 17.03.2017, art. 100

Ultima perioadă ne-a demonstrat că, crizele au devenit o normalitate. Trăim într-o perioadă când crizele se suprapun, fără oprire și se află în continuă schimbare, fiind dificil de a prognoza punctul final al acestora.

S-a schimbat și cadența crizei. Nu mai există timp pentru ca o situație îndoielnică de utilizare a forței sau anumite incidente să dureze, dar pot escalada rapid în ochii publicului.

Determinăm că constituie amenințări, riscuri și pericole generatoare de crize, îndeosebi: manifestarea unor tensiuni și tulburări având la bază relațiile politice, social-economice, interconfesionale și interetnice, de la acte spontane de violență la adresa ordinii și liniștii publice, care pot genera în confruntări violente între grupuri, mai mult sau mai puțin organizate și organismele legale ale statului; pregătirea, desfășurarea unor acțiuni de distrugere sau incendiere a unor valori deosebite, a clădirilor, instalațiilor sau a amenajărilor din domeniul public, a instituțiilor publice, agresarea autorităților statului; acțiuni de defăimarea țării, prezentarea nereală a realității, îndemnul la conflict, violență publică, la separare teritorială; orice alte fapte care aduc atingere prevederilor legale sau a normelor de conviețuire socială, prin care se poate crea un pericol public și generează sentimente de îngrijorare și nesigurantă civică [12].

La rândul său, acțiunile de răspuns la criza de ordine publică sunt acele măsuri predefinite, planificate din timp sau adoptate în urma unei decizii, prin care se asigură revenirea la starea de normalitate și care cuprind proceduri de implementare detaliate, aplicabile imediat de către structurile abilitate.

Totodată, coordonarea deciziilor și acțiunilor de menținere, asigurare și restabilire a ordinii publice vizează corelarea activităților specifice, gestionarea fluxului informațional, luarea deciziilor în baza analizei riscurilor, precum și cooperarea între forțele de ordine, forțele de sprijin și forțele complementare.

Managementul situațiilor de criză și gestionare a acestora trebuie să aibă mereu în vedere supremația legii, respectarea prevederilor constituționale și a prevederilor legale, a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului rezultate din documentele interne și internaționale.

[12] Cladiu Marius Toma. Teza de doctorat „Dinamica crizelor ce pot afecta ordinea publică și managementul acestora – rezumat” București: Ministerul afacerilor interne, Academia de Poliție „Alexandru Ioan Cuza”, pag. 9-10

În practica internațională, care ar fi bine să fie preluată și în Republica Moldova, sunt stabilite mai multe recomandări legate de gestionarea situațiilor de criză în domeniul ordinii publice, și anume:

1. dezvoltarea parteneriatelor între toate agențiile de prim răspuns, înaintea producerii unei crize, cu garantarea sprijinului reciproc atunci când este nevoie;
2. asigurarea capacității de comunicare eficientă și eficace între toate autoritățile partenere;
3. valorificarea necesității de comandă unificată și multi-agenție pentru gestionarea incidentelor și crizelor;
4. definirea rolurilor înainte de apariția unei crize, inclusiv determinarea organizației principale și agențiile care vor acorda sprijin pentru anumite tipuri de incidente;
5. îmbinarea agilității și flexibilității;
6. acordarea atenției la cerințele angajaților din autoritățile responsabile cu oferirea resurselor necesare pentru a-i motiva să-și păstreze starea morală bună și de pregătire profesională corespunzătoare în timpul perioadelor ce implică o intensitate mare [13].

În ordinea dată de idei, implementarea cât mai urgentă a unui mecanism de gestionare a crizelor devine un deziderat prioritar, iar schimbarea paradigmei de acțiune din una reactivă în una proactivă și de anticipare este mai mult ca evidentă. Pentru aceasta este nevoie de o cunoaștere din timp, prin acumularea și analiza informației necesare, a riscurilor și impactului acestora, alocarea resurselor și dotărilor necesare, instruirea personalului și altele.

Ce ține de mecanismul instituțional de gestionare a situațiilor de criză în domeniul ordinii publice conform Hotărârii Guvernului Nr. 1206 din 02.11.2016 [14] a fost creat Centrul Național de Coordonare Integrată a Acțiunilor de Ordine Publică, care este o structură interinstituțională de suport decizional, de nivel național, fără statut de persoană juridică, constituită pentru gestionarea crizelor de ordine publică și evenimentelor publice cu grad de risc sporit. Centrul Național funcționează sub autoritatea Guvernului și dispune de statut de comisie guvernamentală permanentă.

[13] Mark Bonfield and Jared Rapp. Leadership in the face of fire, În: revista "Police Chief", februarie 2021, pag. 36

[14] 237 Hotărârea Guvernului nr. 1206 din 02.11.2016 cu privire la Centrul Național de Coordonare Integrată a Acțiunilor de Ordine Publică. În: Monitorul Oficial nr. 379-386 din 04.11.2016, art. 1303

Credem totuși că cea mai corectă abordare ar fi stabilirea la nivel legislativ a unor prevederi dedicate în sensul responsabilizării tuturor autorităților competente, or, capacitatea acestui Centru astăzi este una modestă și vizează, în mare parte, doar capacitățile MAI. Mai mult ca atât, determinarea la nivel conceptual a noțiunilor de „criză în domeniul ordinii și securității publice”, dar și a altor elemente ce țin de mecanismul de anticipare și gestionare al acestora ar facilita înțelegerea și punerea în aplicare a prevederilor legale dedicate. Atragerea în acest proces ai tuturor actorilor, inclusiv celor din societatea civilă ar da plus valoare întregului domeniu.

CONCLUZII

Odată ce va fi asigurat un nivel înalt de siguranță, aceasta va cataliza dezvoltarea tuturor direcțiilor de activitate socială, fiind a priori elementul determinant pentru a motiva societatea să creeze sisteme sociale, politice, economice etc., viabile și durabile.

Primul document de politici implementat în perioada 2017-2020 dedicat domeniul ordinii și securității publice, a fost un prim exercițiu care a avut rolul de a determina cele mai importante obiective și priorități, cât și problemele care se perpetuau de ceva timp. Implementarea acestuia a avut un impact parțial, reieșind din constrângerile existente, dar, considerăm noi, lecțiile învățate cât și experiența acumulată au permis trecerea la un nivel calitativ nou de planificare strategică a domeniului dat.

Astfel, actualele documente de politici sunt mai dedicate și mai bine structurate în dependență de priorități și obiective. Important este și efortul care urmează a fi depus de către autoritățile responsabile de implementarea acestora și realizarea acțiunilor dedicate.

În contextul avansării pe calea integrării europene a țării noastre, inclusiv prin realizarea negocierilor de aderare, asigurarea ordinii și securității publice ca și componentă a Capitolului 24 „Justiție, libertate și securitate” din Tratatul de aderare va fi un examen responsabil pentru toții actorii implicați.

Pe de altă parte, beneficiarul de bază – cetățeanul are așteptări mari cu privire la livrabilele și rezultatele concrete care ar diminua fenomenul infracțional și cel

contravențional, ar reduce numărul accidentelor rutiere, cazurilor de violență bazată pe gen și a celor comise în spațiul public. La fel, perspectiva de a îmbunătăți și dezvolta diferite platforme și instrumente de interacțiune dintre societate/comunitate cu autoritățile competente în domeniul ordinii și securității publice urmează a fi o prioritate.

Nu, în ultimul rând, se impune stabilirea și perfecționarea unui mecanism viabil de gestionare a crizelor în domeniul ordinii și securității publice, or, la etapa dată se constată lipsa unei abordări integrate și eficiente, care ar anticipa sau în cazul procedurii unor crize în domeniul dat ar diminua din impactul acestora. Acest efort urmează a fi susținut, inclusiv prin stabilirea unor prevederi legale dedicate, alocarea resurselor necesare, cât și instruirea personalului antrenat.

BIBLIOGRAFIE

1. Codul Contravențional al Republicii Moldova, Legea nr. 218 din 24.10.2008, republicat. În: Monitorul Oficial nr. 78-84 din 17.03.2017, art. 100.
2. Legea nr. 315 din 17.11.2022 pentru aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova Europeană 2030”. În: Monitorul Oficial nr. 409-410 din 21.12.2022, art. 758
3. Hotărârea Parlamentului nr. 28 din 16.02.2023 pentru aprobarea Programului de activitate al Guvernului și acordarea votului de încredere Guvernului. În: Monitorul Oficial nr. 49-52 din 17.02.2023, art. 86
4. Hotărârea Parlamentului nr. 391 din 15.12.2023 privind aprobarea Strategiei securității naționale a Republicii Moldova. În: Monitorul Oficial nr. 17-19 din 17.01.2024, art. 28.
5. Hotărârea Guvernului nr. 1206 din 02.11.2016 cu privire la Centrul Național de Coordonare Integrată a Acțiunilor de Ordine Publică, în Monitorul Oficial nr. 379-386 din 04.11.2016, art. 1303
6. Hotărârea Guvernului nr. 658 din 23.09.2022 cu privire la aprobarea Strategiei de dezvoltare a domeniului afacerilor interne pentru anii 2022-2030. În: Monitorul Oficial nr. 334-341 din 28.10.2022, art. 797
7. Hotărârea Guvernului nr. 882 din 14.12.2022 pentru aprobarea Conceptului Sistemului informațional „Recrutarea și evaluarea resurselor umane în sistemul afacerilor interne” și a Regulamentului cu privire la organizarea și funcționarea Sistemului informațional „Recrutarea și evaluarea resurselor umane în sistemul afacerilor interne”. În: Monitorul Oficial nr. 39-41 din 10.02.2023, art. 82
8. Hotărârea Guvernului nr. 913 din 21.12.2022 cu privire la aprobarea Programului de ordine și securitate publică pentru anii 2022 – 2025. În: Monitorul Oficial nr. 75-78 din 07.03.2022, art. 147
9. Hotărârea Guvernului nr. 829 din 27.10.2023 cu privire la aprobarea Planului național de acțiuni pentru aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană pe anii 2024-2027 În: Monitorul Oficial nr. 422-425 din 10.11.2023, art. 1020
10. Hotărârea Guvernului nr. 887 din 22.11.2023 cu privire la aprobarea Planului de acțiuni al Guvernului pentru anul 2024. În: Monitorul Oficial nr. 515-518 din 30.12.2023, art. 1273
11. Toma C. M. . Teza de doctorat „Dinamica crizelor ce pot afecta ordinea publică și managementul acestora – rezumat” București: Ministerul afacerilor interne, Academia de Poliție „Alexandru Ioan Cuza”
12. Bonfield M., Rapp J. Leadership in the face of fire, În: revista “Police Chief”, februarie 2021
13. Albu N., , Arnaut N., , Bozianu S. ș.a. Guvernarea sectorului de securitate în Moldova: Raport independent. Chișinău, 2024
14. Nota de activitate a Ministerului Afacerilor Interne pentru anul 2022, Chișinău, 2023